Ч. 81. Чернівцї, субота дня 17. цьвітня 1909 р. Річник XXV.

Передплата на „Буковину“
платна в Чернівцях:
в Австро-Угорщинї: на цїлий рік 24 кор., на пів року 12 кор., на чверть року 6 кор., на місяць 2 кор.
в Росиї: на цїлий рік 12 карбованцїв, на пів року 6 карб.
в иньших державах: на цїлий рік 40 фр., на пів року 20 франків.
Для міщан і селян буде виходити „Буковина“ раз на тиждень під недїлю і коштувати буде на цїлий рік 4 К, на пів року 2 К, на чверть року 1 К.

Поодиноке число 10 сотиків.

Оголошеня коштують по 10 сотиків від одношпальтової стрічки або її місця дрібним друком (петіт). При кількоразових або при річних замовленях значний опуст.

БУКОВИНА

Орґан української поступової партиї на Буковинї,
виходить що дня крім недїль і сьвят.

Редакция, адмінїстрация і експедиция „Буковини“
в Чернівцях, ул. Петровича число 2.
Число телєфону 176.
Адрес для телеґрамів: „Буковина“, Чернівцї.

В справах редакцийних можна устно порозумівати ся що дня від 10—11. рано і 2.—3. пополудни крім недїль і сьвят.
Надіслане по 40 сот. від стрічки, при частїйших замовленях відповідний рабат. Рекламациї неопечатані вільні від порта. Рукописи звертає редакция лише за попередним застереженем і залученем почтової належитости.
Циркулярі яко прилоги коштують по 2, 3 і 4 сотики від штуки.
Належитостий за анонси марками почтовими не принимає ся.

Румунізаторскі демонстрациї в церкві.

На нашій зеленій Буковинї борба о національні права не стихає анї на хвильку, противно здоймає ся часами до величезних розмірів. Що така борба шкідлива для цїлого краю, пізнали вже давнїйше передові люди й роздумували, якби єї оминути. Кілька років тому назад став славний колись вільнодумний союз буков. полїтиків голосити национальну терпимість, а в новійших часах християньскі-социяли. Однак, коли говорить ся про национальне порозуміне між народами на Буковинї, то треба тут розуміти Румунів із Нїмцями, Поляками і иньшими, а нїяк з Українцями. Бо Українцї не автохтонний нарід на Буковинї; то зайди з Галичини, уніяти і т. и. Їм місця на Буковинї нема. Бо коли би треба признати Українців на Буковинї за рівноправний нарід, то тим самим мусїв би ся престіж Румунів, одинокого автохтонного народу на Буковинї, звузити. І прикра се справа, бо перед людским правом всі люди рівні; закон забороняє один другого угнетати. За то є инше право, правда не писане, а звичаєве, яке дає „імущим власть“ вільну руку на угнетане народу, живучого в найблизших злидних моральних і материяльних. І як то всюди дїєть ся, звичаєве право сильнїйше від писаного. Горе тому, що посмів би єго нарушити, а поставити ся на становиско розуму й справедливости! В такім разї немає средства, якого би не можна вжити, нема місця, на якому не вільно би оперти ся лиходіям, що не хотять справедливости, хотяй би то було й сьвяте місце, сама катедральна церква. Навіть і тут вільно задемонструвати ad oculos, що церква на Буковинї не православна, але волоска, що слово Боже не має ублагороднити серця віруючих, але замаркувати стан посїданя румуньского народу в церкви, хотяй би прийшло ся записати се навіть на кошт релїгійного почутя віруючих.

Точно так поступовано на самий великдень в катедральній церкві в Чернівцях. При воскресеню хор румуньских семинаристів (Укр. семинаристи не брали участи в хорі задля того, що їх систематично нехтовано. Укр. богослови не були навіть комплєтно в церкві) не спромїг ся на відсьпіване анї одного „Христос воскрес“ в славяньскій мові, бо то противило би ся румуньскому характерови церкви, а з другого боку. мало на цїли показати українським товаришам, що їх язикові домаганя залежать від ласки Румунів і що й ті концесиї, що мають, можуть бути відняті кождого часу. Правда, поступоване румуньских загорілців обурило навіть самого Преосьвященого й єго совітників. Владика завізвав їх сьпівати й по славяньски, однак они спротивили ся єго волї, бо они не знають по словяньски, як заявив ректор семинара, тому мусїли перестати сьпівати, а дяки наслаждали своїм мельодийним сьпівом вірних аж до кінця служби.

Та не конець на сїм. Треба-ж бо очистити якось винних від вини й кари. Отже придумали таке: Румуни-семинаристи сьпівали по свому, а коли прийшла черга на Українців, они відказали ся, а навіть спротивили ся наказови владики. Оттаке вспіла румуньска інтелїґенция видумати і пустити між нарід, щоби звернути єго гнїв на Українців.

Ми мусимо рішучо стати на тім становиску, що нїхто не сьміє в такий спосіб нївечити релїгійні почутя віруючих християн. Треба зробити тому раз конець, щоби вже аж в церкві мусїли вести ся явні борби за примітивні права кождого християнина. Сьвітла консистория мусить сама взяти справу в руки й розслїдити, хто винен цїлій тій афері. Заразом мусить она винайти й корінь всего лиха, як не хоче, щоби щось подібного не повторяло ся більше. Най буде той ганебний випадок для сьвітлої консисториї могучим „memento“.

Однак досьвіди показують, що нам нема що сподївати ся справедливости від консисториї, де Волохи мають більшість. Ми мусимо рішучо домагати ся подїлу дієцезиї.

Розправа проти Мирослава Сїчиньского.

В четвер 15. с. м. розпочала ся перед львівским судом присяжних розправа проти Мирослава Сїчиньского. На лаві присяжних засїли самі Поляки, з трох Русинів не вильосовано анї одного. Акт обжалованя відчитано в польскій і калїченій рускій мові. Опісля починаючи зізнавати виголо-

Перші загальні збори тов. „Руска Бесїда“ в Чернівцях

дня 26. сїчня 1869. року.

Про заснованє і перші загальні збори черновецкої „Рускої Бесїди“ є у львівскім „Слові“ з 1869. року далеко докладнїйші справозданя, ніж їх подав д. Евгеній Дмитрів в історИї сего товариства на основі протоколів. А що в недїлю відбуде ся 40-лїтний ювилей сего товариства, то не від річи буде оповісти теперішним членам докладнїйше, як то дійшло до снованя „Рускої Бесїди“ і як відбували ся перші загальні збори єї. Із тих людий, що були на перших зборах, уже мабуть не богато жиє; з основателїв, що найбільше заходили ся коло заснованя товариства, жиє ще тілько проф. Іван Браник. Иньші, а іменно: о. Василь Продан, о. Теоктист Дронь, др. Лукіян Сахнович, о. Александер Прокопович, о. Ізидор Мартинович, о. Ізидор Воробкевич, Іван Глїбовицкий і о. Турчманович — уже всї покійники. А їх називає дописуватель „Слова“ (1869, ч. 9.) як головних основателїв „Рускої Бесїди“. Були се, як бачимо, в більшій части сьвященики, — отже не диво, що в їх промовах з нагоди основаня „Рускої Бесїди“ так дуже чуємо церковну проповідь.

В ч. 23-ім „Слова“ з 1869. оповідає дописуватель широко про те памятне весїлє Евсевія Андрійчука з дочкою Николая Драчиньского, пароха в Товтрах, на котрім зібрані гостї умовили ся заложити товариство. Уже — каже дописуватель — буковиньскі Русини не могли довше мовчати на гнет Румунів, отже рішили ся подбати про орґанїзацию своєї громади. На другий день по вінчаню, дня 2. падолиста 1868., при снїданю промовив архидиякон Теоктист Дронь, що на Буковинї вже Волохи і Нїмцї мають свої товариства, лише Русини не мають. Отже чи не заложити би і Русинам свого товариства?

На се відповів Василь Продан мовою такою, що вірити не хочеть ся, аби живий чоловік міг такою церковщиною говорити. А зміст сеї промови (вона подана цїла у „Слові“) такий, що справдї настала вже пора на своє товариство. Адже ми на своїй земли! Кілько нас збере ся, покаже ся потім, а „нынѣ намъ довольно знати, что мы єсьмы, и когда єсьмы, то и Богъ зъ нами есть! На своей убо земли свободно будемъ мыслити и жити, весело спѣвати (!), и о Бозѣ нашемъ будущій нашъ комитетъ на земли сей дасть плодъ свой“.

А далї, як годило ся при добрім снїданю, бавив В. Продан гостий толкованєм слова Товтри. Товтри значить: „то втри змазу, черность или скверну... Аще кто на сердцу своемъ нечисто что имѣетъ, то втри первѣе нечистоту сердца, и тако приступи до его общества.“

А ще і друге толкованє слова Товтри придумав В. Продан, очивидно також побожне:

„Обаче изрядно толкуется сіе имя Товтри на нашу руку, и даетъ намъ надѣю, что сіе наше намѣреніе уберется въ тѣло и будетъ существовати потомъ, ибо сіе, что мы намѣряемъ произвести, „то въ три“ божественныи особы, Отца, Сына и св. Духа (похваляютъ всюду), и аще Богъ съ нами, то кто противъ насъ!“

Дуже побожно се було сказано, се правда, але що притім і досить наївно, се також правда.

По промові Продана говорив о. Василь Харинович, що настав час доказати, що буковиньскі Русини мають також свою інтелїґенцию, а не лише простих селян. А господар дому Ник. Драчиньский висказав наконець свою радість, що то в єго домі загадали таке велике дїло, бо і він ждав на день „избавленія (Русинів) отъ укоризнъ и руганій.“

По сих промовах гостї бавили ся і танцювали, а в другій комнатї вписували ся перші основателї „Рускої Бесїди...“

* * *

Перші загальні збори сего товариства відбули ся 26. л. сїчня 1869. в Чернівцях в готелю „під золотим ягнятем“. Сї збори описані не раз, а два рази, число за числом, у „Слові“ 1869. (чч. 8 і 9 з 6. і 10. лютого).

Починаючи свій опис, один з дописувателїв (у числї 9-тім) подає такі причини, чому буковиньска Русь так пізно пробудила ся. Нарід на Буковинї не мав провідників, що дбали би про нарід, про церкву і школу. Хоч релїґійний фонд богатий, але перед епископом Гакманом навіть у Чернівцях були лише деревляні церкви, а вихованє духовеньства було низше всякої критики, школи уважали непотрібними — і так а байдужність до хвали божої, недостаток своєї інтелїґенциї у висших і середних верствах і темнота селян були наслїдками невідрадної минувшини. Шляхта, як у Галичинї, також відцурала ся свого народу. Товариство „Руска Бесїда“ мало бути початком відродженя.

Мимо заметїли і студени на перші загальні збори з'їхало ся богато людий, і православних і униятів. Привитав їх В. Продан і пояснив, які задачі має нове товариство: треба просьвіти, треба

сив Січиньский довшу промову, оправдуючи свій учинок. В першій розправі сказав був обжалований, що смерть Потоцкого наступила против його волї, та що він своїм актом хотів тільки задемонструвати проти ворожої системи. З уваги на те, що ті слова обжалованого викликали хибні і тенденцийні уваги з боку прокуратора й польскої суспільности, він ті *зізнаня змінив* остільки, що заявив, що *смерть Потоцкого наступила згідно з волею обжалованого.* Від того часу проминув рік, він своє діло докладно розважив: воно виявилось йому згідним з його переконанями і його совістю. Звертаючи ся до судиїв присяжних сказав, що до них як до *iudices in causa sua* не має ніяких претенсий.

Зізнань про подробиці самого акту Січиньский не робив, а просив, щоб відчитано попередні його зізнаня, що предсїдатель і зарядив. Опісля старав ся предсїдатель своїми питанями виказати обжалованому, що він не може покликувати ся на народну санкцию свого учинку, бо — мовляв — проти него заявили ся і социялдемократичні посли і духовеньство руске і велика часть народу. „Коли воно дійсно так — замічує на се обжалований — то *чому не поставите мене перед рускими судиями присяглими?*“ Ся відповідь заскочила предсїдателя ненадійно і він став далї доказувати обжалованому, що він поводив ся в своїм осудї ґрафа Потоцкого сторонничо і незріло.

На запити предс. Міляшевского що до умового стану заявив обжалований, що він ніколи не находив ся в станї умового забуреня. Він здавав собі справу з атентату і чув, що инакше поступити не може. Заступник прокураториї питав обж., чи він дійсно хотів вбити ґрафа Потоцкого, на що дістав потверджуючу відповідь. Замітно, що обжалований у своїх зізнанях *уникав нарочно всего, що моглоб облекшити його вину.* Деякі судиї присяжні старали ся своїми питанями конче „топити“ обжалованого. Судия присяжний Фрідман розпитував обж. про настрій по атентатї, а опісля спитав, чи Січиньский ідучи на авдиенцию мав намір убити Потоцкого. Таке питанє було в протягу розправи поставлене вже чотири рази, на яке обжалований дав рішучу відповідь. Тому просить не питати його більше о те. На те п. Фрідман заявляє, що він добре не чув і не розумів, на що обжалований каже: „Пане судия, Ви маєте післати 20-лїтного хлопця на шибеницю і не уважаєте за відповідне вважати, що він говорить! Зрештою Ви й без того переконані, що мене треба...“ Таке поведенє польского судиї не подобало ся навіть польским журналїстам, з яких один кликнув півголосом: „Се не питанє, а обжалованє!“

По відчитаню рішеня, яким відкинено спротивленє оборони проти акту обжалованя, а також рішеня касацийного трибуналу перервано розправу до 4. год. по обіді.

З внутрішних справ.

Полїтичне положенє в Угорщинї.

Як відомо, занимає вже довший час угорских парляментаристів питанє банкове. Задля того полїтичне положенє в Угорщинї дуже міняє ся, раз заносить ся на велику крізу иншим разом все починає заспокоювати ся. В послїднім часї звернув ся посол Омелян *Наґі* проти того, щоб чіпати питанє банкове, і робить кроки в партиї незалежности, щоби се питанє залишено на якийсь час. Також пятнує поступованє *Юста*, який аґітує за независимим банком, не зважаючи на консеквенциї. Посол Наґі задумує перейти зі своїми прихильниками до партиї конституцийної.

В полїтичних кругах є надія, що вдасть ся залагодити банкове питанє, що було доси головним предметом мінїстерских нарад. Однак стремлять до того, щоби утворити моментанно партию, яка, відрочивши банкове питанє на пізнїйше, заняла би ся переведенєм виборчої реформи.

Зміна тактики в ческій полїтицї.

Член „Славяньского Союза“ в парляментї пос. Шілїнґер обговорює в часописи „Глас“ тактику ческої полїтики і каже, що Чехам вже час звернути на инший шлях. Про се сьвідчать всякі відозви ческих послів як також часописи, що не годять ся з дотеперішною безцїлною полїтикою Чехів. Час вже, каже п. Шілїнґер, ступити на шлях розважної полїтики, яка вийшла би на користь народови. Колиж Чехи заінавґурували активну полїтику у Відни, то мусять остати при нїй і піти або в лїво або в право. Або йти по сторонї правительства, підпирати єго і давати єму до помочи своїх урядників або поборювати єго рішучо. Коли-ж поборювати, то з розвагою, бо Чехи до того трохи за слабі. Треба отже оглянути ся за щирими союзниками, мати отверті очи на все, що кругом нас дїє ся, використовувати кожду хвилю і поступати крок за кроком, а не загонисто. Таке поступованє конечне для „Славяньского Союза“, не великих слів велику силу, бо се не оборонить нас від нїмецкого навалу.

Заграничний огляд.

Розрухи в Царгородї.

Бучі, про які ми вже онодї доносили, не устають, але тревають дальше, як про се сьвідчать найновійші вісти. Голота під проводом вояків вдирає ся до редакцийних льокалів молодотурецких часописей „Tanin“ і „Schuraiummet“, до молодотурецкого і жіночого клюбу і нищить все, що там находить ся. Важнїйші провідники молодотурецкого комітету утїкають і скривають ся по посольствах перед жовнїрами і цивільними, які дальше манїфестують по улицях.

Великий везир звернув ся депешами до всїх намісників, що вже час поступати собі після законів шеріату і не викликувати жадних непорозумінь між поодинокими клясами народу.

Цїлий кабінет вже утворений і санкционований султаном окрім мінїстра маринарки, якого іменовано лише провізорично.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Пополудни відбуло ся тайне засїданє палати послів, на якім прочитано богато депеш із провінциї, в яких зазначено спокій між населенєм та жовнїрами і страх перед реакциєю. Коли-би грозила конституциї небезпека, то заявляють, що підуть походом на Царгород. Палата постановила опублїкувати проклямацию, в якій має ся запевнити, що конституциї не грозить жадна небезпека.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Вся преса очевидно пригноблена останними подіями, бо стереже ся перед всякими свобіднїйшими осудами і ограничає ся лиш на те, щоб переповісти поодинокі подїї.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Амбасадори і посли відвідали великого везира, щоб єму поґратулювати до іменованя примієром Туреччини, при чім Тевфік-паша заспокоював їх в справі внутрішного положеня і запевняв, що нема жадної небезпеки іззa становища адріянопольского і сальонїкійского корпуса.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Палата ухвалила одноголосно звернути ся до народу з проклямациєю. Мінїстер просьвіти повідомив про утворенє нового кабінету і заявив, що правительство предложить палатї свою проґраму і зажадає votum довіря. Тепер дементує він лиш всякі поголоски про якийсь замах на конституцийний устрій держави: „Ми всі присягли боронити конституцию хочби й до самої смерти. Не бійте ся нічого!“ Сим закінчив мінїстер. Коли однак деякі посли замітили, що османьска нация нікого не боїть ся, відтягнув мінїстер послїдні слова: Не бійте ся нічого.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 16. цьвітня 1909.

Календар. Субота 17. (4.) Ґеорґія, Плятона, рим. Рудольфа Е. Схід сонця 5 год. 6 мін., захід 6 год. 54 мін. — Недїля (18.) 5. Клядия, Діодора, рим. Апольонїя М. Схід сонця 5 год. 4 мін., захід 6 год. 56 мін.

Димісия гром. радн. Крази. Жидівский клюб в радї громадскій постановив по довшій дебатї не робити ніяких заходів, щоб приневолити п. Кразу до відтягненя своєї димісиї. На засїданю ради громадскої в четвер прочитано письмо п. Крази до бурмістра і принято одноголосно без дебати його димісию.

Звичайного унїверзитетского професора в Чернівцях др. Роберта Маєра-Гартінґа іменував цїсар звичайним професором римского права на нїмецкім унїверзитетї в Празї.

О руского прав. священика. З Паньки пишуть нам: Вже близько року терпіли ми з сторожинецким волоским панотцем, а ми є православні Русини. Нам було з тим панотцем дуже тяжко і ми зробили просьбу до сьвітлої консисториї та передали її 13. цьвітня. Маємо надїю, що по сїм нададуть нам певно панотця православного Русина, щоби проповідував науку Христову рускими словами, бо наше село чисто руске, нема нї одного Волоха. — *Православні громадяни в Паньцї.*

З'їзд товариств учителїв шкіл висших, в присутности радника двору д-ра Крапля, відпоручника мінїстерства просьвіти, проф. др. Опушиньского і краєвих інспекторів: др. Шайндлера, др. Прімозіца і др. Врабця, ухвалив межи иньшими отсї резолюциї: 1. Становиска віцепрезидентів шкільних краєвих рад повинні бути обсаджувані педаґоґами з академічним образованєм. 2. Учителї середних шкіл мають бути репрезентовані в крає-

йти разом з другими народами. По нїм говорив др. Сахнович на ту саму тему, тільки з більшим апаратом наукових доказів. Він потїшав зібраних, що нарід без шляхти не загине, як гадають Волохи про Русинів, бо основою нациї є селянин. По Сахновичу промовив о. Іван Наумович, що приїхав на збори, як гість. Сказав, що чує ся тут, як свій між своїми, і нагадавши старозавітного пророка, сказав проповідь на тему розкинених руских костий, що тепер збирають ся до купи і ожпвають. Буковиньска Русь ожила, а се заслуга о. Василя Продана, сьвятого пророка (!).

На таке величанє відповів Продан — як каже дописуватель — „потоком слїз, спливаючих по чеснім лицю і снїжнобілій бородї“. І инші розплакали ся.

Тимчасом Наумович порівнував Русинів з ягнятами між вовками (пригадую, що збори відбували ся в готели під „Ягнятем“, звідси про се ягня говорили ріжні бесїдники) і підкріпив слова Сахновича, що нема нам чого жалувати за шляхтою, бо „не надѣйте ся на князи, на сыны человѣческіе, въ нихъ же нѣсть спасенія“. Просьвітім наш нарід, а шляхта сама верне ся до нас.

Наумовичеви подякував за сей привіт катехит реальної школи о. Прокопович. По одобреню статутів, виборі тимчасового видїлу (головою став о. Продан) і по ріжних многолїтях Наумович дуже забавив зібраних порадою засьпівати ще одно многолїтствіє на честь „Gazet-и narodow-ої“ у Львові, котра черновецку „Руску Бесїду“ назвала філїєю св. Юра. Молодшим Буковинцям для зрозуміня сеї фрази треба сказати, що у Львові є митрополича церква св. Юра, а при нїй колись жив головний штаб т. зв. сьвятоюрскої, москвофільскої, партиї, зложений з ріжних церковних достойників. Gazeta narodowa написала коротко: „Філїя св. Юра“ — і на тім оснував Наумович свій жарт. Так сїй часописи відсьпівали також многая лїта і вислали їй таку телеґраму: „Руска Бесїда черновецка сьпіває вам многая лїта за вашу заяву, що ми є філїєю св. Юра, звісного витязя правди і сьвітла, побідившого змія-сатану, начальника тьми“ — Продан дописав ще: „і предстоятеля лжи“ — і підписав ся. Сю телеґраму вислано до Львова.

Так весело закінчили ся перші загальні збори. Другий дописуватель „Слова“ (1869, ч. 8) описував подібно сї збори і величав Продана — „той великопочтенный мужъ воистину есть Русинъ, въ немъ же лжи нѣсть и не будеть“. Притім пояснив, що Руска Бесїда товариство лїтературне, а не полїтичне — і одушевляв ся дуже промовою Наумовича та ним самим. Та сей о. Іван (Наумович) — тодї ще унїятский сьвященик, але вже рішучий москвофіл — був лихим Іваном Хрестителем для Бесїди, — сам же „сьвятий пророк“ Продан не потрафив зібрати до купи розкинених руских костий...

Воно, звісно, годї нам тепер, по 40 роках, не усьміхати ся милосерно, слухаючи тих давних повідий на тему смирного ягняти і хто за нами, Бог за ним — та дивлячи ся на потоки слїз, спливаючі по білій бородї св. пророка, — але притім годї і не подумати поважно над тим, які то ріжні обставини склали ся на се, щоб витворити такий тип, як В. Продан, і такий спосіб думаня, як був у него і єго товаришів. Хто знає, чи не будуть з нас так само милосерно насьміхати ся колись за 40 років...

О. М.

вих шкільних радах вільно вибраними відпоручниками. 3. Іспитовані суплєнти, подібно, як дійсні учителї, мають мати на конференциях необмежене право голосованя. 4. Іспитовані суплєнти, скоро раз вступили до державної, кравеої або міскої служби, можуть з неї бути усунені тільки в дисциплїнарній дорозї. 5. Призначуванє суплєнтів до поодиноких заведень належить до міністерства. В тій цїли належить урядити три централї: для німецких, італїйских і словіньских шкіл середних у Відни, для чеських в Празї, а для польских і руских у Львові. 6. Побори суплєнтів виносять 2.400 кор. Обовязки їх ті самі, що дійсних учителїв. Доки квестия поборів суплєнтів не зістане унормована, признаний їм має бути постійний дорожняний додаток. 7. Що до численя лїт служби, то пробний рік, як і цїлий час суплєнтскої служби мають бути вчислені до загального часу служби, як також до пятилїтних додатків і стабілїзациї. Тим учителям середних шкіл, які по зложеню докторату були ужиті яко неіспитовані суплєнти, належить також той час вчислити до квінквенії. Учителям релїгії належить почислити до пенсиї лїта перебуті в чинї душпастирскім. 8. Тайну квалїфікацию належить знести. Розпорядженє з 10. жовтня 1851. р., яке відносить ся до ореченя учителїв середних шкіл, знести яко перестаріле. 9. Натомість домагає ся Союз державно усталеної службової праґматики і дисциплїнарної устави. 10. Систованє пятилїтних додатків є неприродною позаурядовою карою, зглядно т. зв. средством полїтичним. 11. Ся основа має бути узгляднена при укладаню нової, службової праґматики і дисциплїнарного поступованя. 12. Опорожнені учительскі посади повинні бути сейчас обсаджені. — Універзитетскі асистенти не можуть мати першеньства перед учителями середних шкіл. Що до зобовязань учителїв принято отсї резолюциї: 1. Постанови що до обовязків шкіл середних є перестарілі Найбільше годин праці в школї для всїх предметів з виїмкою релїґії, ґімнастики і рисунків, виносити повинно 17 годин тижнево, для учителїв релїґії і рисунків 18 годин, а для учителїв ґімнастики 20 годин. 2. По 20 лїтах служби, учителї шкіл середних будуть мати тільки мінїмум годин, по 25 лїтах 3 години тижнево понизше мінїмум. Забави молодїжи, оскілько відбувають ся в присутности учителя ґімнастики, числять ся єму за викладові години. Уставовий максимальний вік учителя середних шкіл обнижити належить до 60 лїт. Професори VII. ранґи повинні отримати окремий особистий додаток 600 кор. річно. Винагороду за додаткові години підвисшити належить до висоти означеної в промислових школах, як також підвисшити належить ремунерацию для учителїв ґімнастики.

Архив гетьмана Полуботка. Професор ґімназиї в Лебодинї, п. Гальковский, мав недавно відчит про гетьмана Полуботка, а жерелами до його студиї крім відомих творів Костомарова, Соловйова і инших були ріжні документи родинного архиву ґрафа Капниста, близкого родича Полуботка. Архив сей знаходить ся в селї Михайлївцї лебединьского повіта і колись належав до самого Полуботка. В нему зібрано богато всяких історичних памятників XVII, XVII і XIX віків. Є грамоти московских царів і польского короля Владислава, алеж найголовнїйші документи для Українцїв се універсали гетьманів. Всїх універсалів п. Гальковский начислив 42, виданих гетьманами: Брюховецким 2, Многогрішним 3, Самійловичем 4, Мазепою 24, Скоропадским 6, і н. Крім того в архиві ґрафа Капниста є ділові папери козацких полковників, та ґенеральної старшини і велика сила инших документів, що мають велике значінє для вияснення побутових і економічних умовин колишнього житя на Українї. Всї ті документи нїде ще не оголошені і мають велику вартість для україньского історика. Серед родинних портретів Капниста є портрет Полуботка, його жінки (не відомо першої, чи другої) і сина Андрія.

Таємне убийство в Римі. В комнатї пенсіонату, положеного в центрі міста Риму при via Fratina, найдено онодї в куфрі трупа якогось Росиянина. Сю комнату віднаймав якийсь Тарасов, що говорив лише по нїмецки і перед кількома тижнями випровадив ся, лишаючи в комнатї тяжкий, замкнений куфер. Господиня пенсіонату, будучи в тій комнатї кілька днів пізнїйше, звернула увагу на тягар куфра, котрий, як тільки Тарасов спровадив ся, був зовсїм легкий, і повідомила про се полїцию. Однак в полїциї заборонили їй рушати куфер, здогадуючись, що в нїм можуть бути зложені бомби або иньші вибухові материяли. Аж коли три тижнї пізнїйше з куфра стала доходити вонь трупа, полїция рішилась отворити куфер. Місто бомб найдено в серединї тїло молодого чоловіка, що міг числити з 25 лїт. Його тотожність годї було провірити з недостачі всяких вказівок, тим більше що з біля повирізувано всяки знаки. Стверджено лише, що незнакомий прийшов був до Тарасова кілька годин перед його випровадженем з пенсіонату. Тому здогадують ся, що той Тарасов є убийником. „Tribuna“ доносить, що убитим був якийсь Трахельницкий, лїт 22, родом з Лодзї, тайний аґент російскої полїциї. З початку брав він участь в революцийнім руху в Варшаві і Лодзї. В 1906 р. упали на нього перші підозріня зради, бо належав до тайної полїциї. В жовтни 1907 р. Трахельницкий був в Кракові, потім в Ціріху, Познани і Парижи, опісля в січни с. р. в Кракові. Доси нема про нього ніякої вісти, отже можливе, що то він упав жертвою мести в Римі.

Горівчаний стовп на 36 верст. Міньска ґубернія має горалень майже найбільше зі всїх ґуберній Росиї, бо уступає лише перед лїфляндскою ґубернією що-до скількости вироблюваної горівки. В цїлій міньскій ґубернії є 9 державних горівчаних маґазинів, 15 дестилярень і 207 горалень. По офіцияльнім обчисленю в 1906 р. продано в державних маґазинах 1,077.000 ведер або 27.000 бочок 4% спіритусу. Як би той спіритус розділити в 40-ведрові бочки і поставити одну на другу, то повстав би стовп 36 верст (кільометрів) високий, котрого вершка людске око не досягне.

Відшкодованє за постріленє. В грудни 1905 р. вибрав ся п. Корнило Целивич, студент політехніки, син нотаря в Угнові, в товаристві Володислава і Льва Стахневичів на лови до Новосілок передних, положених над самою російською границею. П. Целевич постріляв заяця, але той побіг до поблизького ліску на російськім боцї. Граничний салдат придивляв ся ловам а на просьбу п. Целевича пішов до лїса пошукати заяця. Не знайшовши його, вернув ся і розпочав розмову з п. Целевичом. Попросив його о папіроси та о позволенє оглянути рушницю, котру п. Ц. йому подав. Салдат Никифор Онишенко закинув стрільбу на рамя, а тодї оба Стахневичі, причуваючи щось злого, почали втїкати. Салдат стрілив кілька разів за втїкаючими, але хибив. П. Целевич, бачучи, що то не жарти. також почав утїкати. Тодї салдат крикнув: „пастой, бо стрелю!“ і сейчас вистрілив, влучаючи п. Хелевича в ліву ногу. Ранений упав на полях по австрийскім боцї досить далеко від границї. На голос вистрілів надбігли з недалекої станицї салдати і на ношах занесли п. Целевича до касарнї, а звідтам до недалекого Томашова. Аж по великих трудах удало ся нотареви, п. Целевичови, видобути сина з Росиї до дому. Після переведеня карно-судових доходжень внесла п. Целевичева до міністерства заграничних справ просьбу о признанє відшкодованя синови Корнилови. Справа тягнула ся довгий час, але остаточно в послїднім часї її полагоджено. Російське правительство призначило п. Целевичови відшкодованє в квотї 10.000 рублїв.

Оповістки, іменованя і т. п.

З „Історичного Товариства“. Днесь в суботу с. є. 17. с. м. о год. 6 вечером відбудуть ся сходини ченів „Історичного Товариства“ в сали V. універзитету. На сих сходинах буде мати відчит др. Е. Бурачиньский „Про Дарвінїзм“. Вступ вільний. Гостям дуже раді.

Із штуки і лїтератури.

Репертуар львівского руско-народного театру в Чернівцях. В суботу, дня 17. цьвітня с. р.: „Барон циганів“, оперета в 3 дїях Оскара Штравса. Гостинний виступ Ф. Лопатиньскої. — В недїлю, дня 18. цьвітня с. р.: „Батькова казка“ („Гріх покаяння“), народна драма в 5 дїях Карпенка Карого. — Цїни місць (враз з податком від карт і податком на фонд емерит. артистів): Льожа (4 особи) 15 К, місце за орхестрою 3 К 80 с., крісло паркетове (ряд 1.— 9. 2 К 80 с., крісло паркетове (ряд 10.—12.) 2 К, фотель на бальконї (ряд 1.—2.) 1 К 90 с., крісло бальконове (ряд 3.—5.) 1 К 10 с., крісло для студентів 70 с. — Карти продає денна театральна каса від 9—1 в полудне і від 3—7 веч., вечірна від 7-ої год. — Початок точно о годинї пів до 8-ої вечером.

В недїлю, дня 18. с. м. по обідї буде виставлене „Сватанє на Гончарівцї“, комедия Квітки-Основяненка по половинї цїни. Початок точно о год. 3-ій. Конець точно о годинї 5-ій.

Вистави україньского театру. В понедїлок дня 12. с. м. відограно в міскім театрі Мрштіка ческий народний образ „Марійку“, що відграває ся на моравскій земли. В сїй штуцї схоплений вірно образ заворушеного житя, яке можна побачити в кождім ческім селї підчас бранки. Взяті до війска парібки бенкетують перед відїздом із села і прощають ся з любими собі особами, при чім звикле не забракне сумних і зворушуючих сцен, що артистам вдало ся вірно й живо представити. Особливше визначили ся своїм природним гранєм д. Шевченко в ролї мельника Babри, п. Петрович в ролї рекрута Францика, панї Осиповичева в ролї Лїзальової, матери Марійки, якої тяжка роля припала і добре вдала ся панї Рубчаковій. Зазначити-б еще можна гру пана Юрчака в ролї Лїзаля, батька Марійки. Пан Юрчак надає ся дуже добре до карикатурно-шутливих роль, які виходять у него легко й невимушено. Менше важні ролї відограно також добре. Взагалї гра задоволила вповні гостий, які не явили ся численнїйше як попередного разу із приводу сьвят, хотяй — нїде правди дїти — гостий чужих наций прибуло мимо сьвят майже більше як наших.

Хто хотїв добре забавити ся, тому слїд було прийти на фарсу Геннекера й Вебера „20 днїв тюрми“, дану в самім Парижи 200 разів. Не розбираючи близше самої штуки, треба замітити, що гра була знаменита як для майже порожної салї, а тим більше, що в грі брали участь найлїпші сили дружини. Найлїпше грали д. директор Стадник в ролї ґрафа, панї Стадникова в ролї ґрафинї, панї Рубчакової в ролї панї Мезан а також пан Юрчак як волоцюга. Слабше випала гра пана Нїжанковского в ролї пресеса суду та пана Манастирского в ролї адвоката, наколи прочі ролї дуже добре вдали ся. Грачі додавали собі богато стараня около того, щоб таку західно европейску штуку відограти як слїд. — *Іб.*

„Галька“, опера Монюшка в 4 дїях. Тогїдного року сю штуку найбільше разів грала в Чернівцях дружина україньского театру. І за кождим разом саля була заповнена ріжною черновецкою публикою. Лїбрето гарне, музика теж знаменита — припали геть до вподоби. Однак сего року було вже на отсїй першій виставі „Гальки“ публики значно меньше — як тогїд на кождій. А нашої україньскої публики буває звичайно найменьше. Не вже україньска публика стоїть так низько, що не вміє пошанувати свою питому штуку! „Czern. Zeitung“ зазначила, що на перших виставах був театр „fast beschämend leer“. Як гості виступали в четвер панї Лопатиньска в ролї Гальки і д. Шиманьский в ролї Януша. Про гру панї Лопатиньскої не будемо богато говорити, бо вона була добра як завсїгди, сьпів еї був як завсїгди атракцийною точкою вечера. Д. Шиманьский мав за малу ролю, щоб мож було пізнати его сьпівацку силу. Розпоряджає сильним та чистим барітоновим голосом та — імпозантною статурою. Тяжка роля припала д. Коссакови (Антось), роля, яку попередного року мав д. Гаєк. Хоч високі позициї справляли єму очивидні трудности, то все публика була его сьпівом задоволена. Нам здає ся, що д. Коссак за мало шанує свій симпатичний голос. Креация д. Коссака була до того природнїйша як д. Гаєка, який з Антося конче хотїв зробити героя. Годить ся згадати про добру як завше гру д. Рубчака і панї Петровичевої. „Мазур“ в 1. дїї та гуцульский танець в 3. дїї, були знамениті, „оддирали“ як слїд. Загальне вражінє з вечера було задоволяюче. Поручаємо нашій і иньшій публицї вистави україньского театру, які стоять чи не на більшій артистичній висотї як нїмецкої дружини. — Ще одна замітка. Ґалєрия по танцях звикла довго плескати, домагаючи ся повтореня. Та треба зважити на се, що танець так умучує, що повторенє прямо неможливе. Треба отже ґалєриї мати се на приміті. — Нїмецка преса з малими виїмками щось дуже мовчить про вистави укр. дружини. Видко, що та преса не служить штуцї, але підприємцям. — *Ід.*

Телєґрами „Буковини“.

Чернївцї, 16. цьвітня 1909.

Сальонїки, 16. цьвітня. (Кб.) Покликано 20 баталїонів третого корпуса. Із Царгороду прийшов наказ тримати всї ваґони на поготові для евентуального перевозу війска до столицї. Рівночасно відбувають ся масові мітинґи. Всї склепи замкнені.

Відень, 16. цьвітня. (Кб.) Як доносять урядові вісти, цїсар санкционував статут дотично автономної управи в справах віроісповіданя і просьвіти магомеданцїв в Боснї й Герцеґовинї.

Берлїн, 16. цьвітня. (Кб.) Ґубернатор нїмецкої східної Африки доносить, що в повітї Муазуза упало около 60 осіб жертвою пошести.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Окремі виданя часописей доносять про іменованє бувшого мінїстра війни Назіма-пашї комендантом царгородского корпуса а Џендуги-пашї комендантом другої дивізиї їлдизів.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Турецкі часописи доносять, що в Адонї прийшло до кровавого конфлїкту між Вірменами а Магомеданами. Порта зарядила ужити відповідних средств, щоби привести назад спокій в краю.

Царгород, 16. цьвітня. (Кб.) Часопись „Sabah“ констатує, що через стрілянину в цїли оказаня радости по прочитаню султаньского іраде убито й ранено 32 особі.

Білгород 16. цьвітня. (Кб.) Тут не відомо нїчого про повстанє в Албанії, про яке зоговорили берлїньскі часописи.

Датки на памятник ТАРАСА ШЕВЧЕНКА в Київі просимо присилати до „Рускої Каси“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.
За редакцию відповідає: Віктор Строїч.
З друкарнї товариства „Руска Рада“ в Чернівцях, під зарядом Івана Захарка.